

MATERIALY
X MEZINARODNI VEDECKO - PRAKTICKA KONFERENCE

«ZPRAVY VEDECKE IDEJE - 2014»

27 fujna - 05 listopadu 2014 roku

Dil9
Lekafstvi
Biologicke vedy
Zverolekafstvi

|

Praha
Publishing House «Education and Science» s.r.o
2014

BIOLOGICKE VEDY

SYSTEMATIKA A ZEMEPIS VYSSICH ROSTLIN

**Гуцалюк Я.В., Гуцалюк М.Ю., Золоташко Л.О., Микитин
М.Я., Шевчук О.А.**

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

Бочарова В.Б.

Вінницький національний аграрний університет

ПОШИРЕННЯ ОСНОВНИХ РІДКІСНИХ І ЗНИКАЮЧИХ ВИДІВ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН В ФЛОРОЦЕНОТИЧНИХ КОМПЛЕКСАХ ВІННИЧЧИНИ

На сьогоднішній день особливо гостро постає питання оптимізації використання наявних ресурсів та пошуку резервів сировинних запасів цінних лікарських рослин в екологічно чистих регіонах України, розвиток цього напрямку має нині державну вагу. Відомості про лікарські рослини на території Вінницької області практично відсутні. Тому метою наших досліджень було вивчення дикорослих видів лікарських рослин у складі флороценотичних комплексів, а також їх приуроченості до категорій рідкісних і зникаючих видів рослин.

На території Вінницької району росте більш як 200 видів дикорослих лікарських рослин. Із них у офіційній медицині використовується біля 30 видів. Перші три місця у спектрі ведучих родин займають *Азіегасеае*, *Козасеае*, *Батіасеае*.

Багато видів лікарських рослин відносяться до рідкісних і зникаючих. Рідкісні види лікарських рослин - це види з обмеженим числом місцезростання (поширених в межах невеликої за площею території і не проявляють тенденції до її зміни, або дисперсно поширені окремими групами на широкій території). Зникаючі види - це види, число місцезростання яких помітно зменшується, або вже

досягло критичного рівня в межах усього району поширення або на певній його ділянці. Вживання таких видів негарантоване, якщо фактори, які знищують їх будуть продовжуватися і не будуть прийняті охоронні заходи.

Серед лікарських рослин, які зростають на території Вінницького району, зустрічаються багато рідкісних і зникаючих видів. Їх відносять до 6 категорій рідкості, запропонованих Міжнародною Спілкою Охорони Природи: 0 - види, що, очевидно, зникли з природних угруповань, місцезнаходження яких не підтвердилось з часу останньої зустрічі; 1 - дуже рідкісні, що знаходяться під безпосередньою загрозою зникнення - мають менше 10 існуючих місцезнаходжень; 2 - рідкісні види, не підлягають прямій загрозі зникнення, мають до 30 місцезнаходжень, але можуть опинитись на межі зникнення в майбутньому; 3 - порівняно рідкісні, чисельність яких ще велика, але інтенсивно скорочується, можуть перебувати під загрозою зникнення в далекій перспективі; 4 - рідкісні види з невисоким ступенем загибелі генофонду, які не входять в вищевказані категорії; 5 - невизначені, тобто знаходяться під загрозою зникнення, але недостатня кількість знань про які не дозволяє дати достовірну оцінку їх сучасного стану (Криклива С.Д., Шевчук О.А., 2007). До категорії 1 відносять наступні рідкісні і зникаючі лікарські рослини характерні для Вінницького району: *Aconitum nemorosum* та *A. lasiostomum*, *Pulsatilla grandis*, *Clematis integrifolia* з родини *Ranunculaceae*, *Scopolia carniolica* з родини *Solanaceae*. Категорія 2 ВКНТонае ТаКі рідкісні рослини: *Aconitum antchora* з родини з родини *Scrophulariaceae*, *Equisetum telmateia* з родини *Equisetaceae*, *Allium ursinum* з родини *Alliaceae*, *Veratrum lobelianum* з родини *Melanthiaceae*, *Carex brevicollis* з родини *Cyperaceae*.

Категорія 3: *Althaea officinalis* з родини *Malvaceae*, *Menyanthes trifoliata* з родини *Fabaceae*, *Valeriana exaltata* з родини *Valerianaceae*, *Adonis vernalis* з родини *Ranunculaceae*, *Carum carvi* з родини *Apiaceae*,

Gentiana pneumonanthe з родинни *Gentianaceae*, *Helichrysum arenarium* з родинни *Asteraceae*, *Platantera bifolia* Та *P. chlorantha*, *Dactylorhiza incarnata* з родинни *Orchidaceae*, *Hedera helix* з родинни *Araliaceae*, *Lilium martagon* з родинни *Liliaceae*.

Категорія 4: *Vinca minor* з родинни *Apocynaceae*, *Grataegus monogyna* з родинни *Rosaceae*, *Nuphar luteum* з родинни *Nymphaeaceae*, *Viburnum opulus* з родинни *Caprifoliaceae*, *Convallaria majalis* з родинни *Convallariaceae*, *Pulmonaria ohscura* з родинни *Boraginaceae*, *Tanacetum millefolium* з родинни *Asteraceae*, *Viola alba* Та *V. odorata* з родинни *Violaceae*, *Iris pseudacorus* з родинни *Iridaceae*.

Категорія 5: *Polygonum bistorta* з родинни *Polygonaceae*, *Cornus mas* з родинни *Cornaceae*, *Polygonatum multiflorum* з родинни *Convallariaceae*, *Pulmonaria officinale*, *Cynoglossum officinale* з родинни *Boraginaceae*, (*Rhus caesius*, *Padits race-mosa* з родинни *Rosaceae*, *Inula helenium* з родинни *Asteraceae*, *Solanum dulcamara* з родинни *Solanaceae*, *Primula veris* з родинни *Primulaceae*, *Ribes nigrum* з родинни *Grossulariaceae*, *Thalictrum aquilegifolium* з родинни *Ranunculaceae*.

Таким чином, на території Вінницького району у кожному флороценотич-ному комплексі зростає велика кількість дикорослих лікарських рослин. Із них у офіційній медицині використовується біля 30 видів. Перші три місця у спектрі ведучих родин займають *Azlegaceae*, *Kozaceae*, *Batiaceae*. Зокрема, 23 видів лікарських рослин, повинні охоронятися тому, що вони відносяться до рідкісних і зникаючих видів 1, 2, і 3 категорії.